

U.G. 5th Semester Examination - 2021

SANSKRIT

[HONOURS]

Discipline Specific Elective (DSE)

Course Code : SANH-DSE-T-02

Full Marks : 60

Time : 2½ Hours

*The figures in the right-hand margin indicate marks.**Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.*

1. Answer any **ten** questions in Sanskrit and in Devanāgarī Script: $2 \times 10 = 20$

अधोलिखितेषु **दश** प्रश्नान् सुरगिरा देवनागरीलिप्या च समाधेहि:

क) उपनिषदिति शब्दस्य का व्युत्पत्तिः? बृहदारण्यकोपनिषदि कति काण्डाणि सन्ति?

ख) “न वा अरे सर्वस्य कामाय सर्वं प्रियं भवति” - ‘अरे’ इति पदेन को बोध्यः? को वक्ता?

ग) किं नाम निदिध्यासनम्?

घ) योगसूत्रस्य प्रणेता को भवति? ग्रन्थस्यास्य नामान्तरं किम्?

ङ) योगसूत्रग्रन्थे कति पादाः सन्ति? के च ते?

च) योगसूत्रग्रन्थस्य द्वितीयं सूत्रं नागरीलिप्या लिख्यताम्।

छ) योगसूत्रानुसारेण नियमस्य कति भेदाः? के च ते?

ज) योगसूत्रानुसारेण चित्तप्रसादनं कथं भवति?

झ) योगसूत्रानुसारं को प्राणायामः? तस्य कति भेदाः?

ञ) यथायोगसूत्रम आसनस्य नामानि लिख्यन्ताम्।

ट) गीतायां: संपूर्णं नाम किम्? गीतायां: प्रवक्ता कः?

ठ) गीतायां कति श्लोकाः सन्ति? अस्या तृतीयाध्यायस्य नाम किम्?

ड) गीतानुसारेण कथं कर्म अकर्मणो ज्यायः?

ढ) “भुजते ते त्वघं पापा” - अत्र वक्ता किं वक्तुमैच्छत्?

ण) ज्ञानयोगस्य स्वरूपं गीतायाः कस्मिन्ध्याये वर्णिता?

2. Answer any **four** of the following: $5 \times 4 = 20$

अधोलिखितेषु प्रश्नेषु यथेच्छं **चत्वारः** समाधेयाः।

क) “आत्मनो वा अरे दर्शनेन श्रवणेन मत्या विज्ञानेनेदं सर्वं विदितम्” - संक्षेपेण व्याख्यायताम्।

ख) योगसूत्रानुसारेण को यमः? तस्य कति भेदाः के च ते? भेदानां स्वरूपं भाष्यदिशा आलोच्यताम्।

$1+1+1+2=5$

ग) मानवाचारपरिशुद्धौ भक्तियोगस्य उपयोगं प्रदर्शयताम्।

घ) योगसूत्रानुसारेण चित्तवृत्तिनिरोधोपायाः संक्षेपेणालोचनीयाः।

ङ) योगसूत्रस्य प्रथमं सूत्रं किम्? योगशब्दस्य कोऽर्थः? योगाङ्गानि कानि?

$1+2+2=5$

च) योगसूत्रानुसारेण क्रियायोगस्य स्वरूपं व्याख्यायताम्।

3. Answer any **two** of the following questions. **One** must be written in Sanskrit language and Devanāgarī Script: $10 \times 2 = 20$

क) “आत्मा वा अरे द्रष्टव्यः श्रोतव्यो मन्तव्यो ...” - इति कः कस्मै कथमुपदिदेश? वक्ता आत्मोपलब्धये यदुपदिष्टवान् तत् पर्यालोचयत। $1+1+2+6=10$

ख) श्रीमद्भगवद्गीतानुसारेण ज्ञानयोगस्य विषयः संक्षेपेण प्रतिपादयत। 10

ग) कस्यचन **द्वयस्य** व्याख्या कार्याः $5 \times 2 = 10$

- i) न हि कश्चित्क्षणमपि जातु तिष्ठत्यकर्मकृत्।
कार्यते ह्यवशः कर्म सर्वः प्रकृतिजैर्गुणैः॥
- ii) अन्नाद्भवन्ति भूतानि पर्जन्यादन्नसम्भवः।
यज्ञाद्भवति पर्जन्यो यज्ञः कर्मसमुद्भवः॥
- iii) कर्मणेव हि संसिद्धिमास्थिता जनकादयः।
लोकसंग्रहमेवापि संपश्यन्कर्तुमर्हसि॥
- iv) योगसूत्रानुसारेण योगाङ्गेषु यथाभिमतं योगाङ्गत्रयस्वरूपम् उद्घाटय।